

Postrzeżenie wartości wykształcenia zawodowego w świetle badań

Autor: Magdalena Walczak

Abstrakt

W artykule na podstawie badań obcych i własnych przedstawione zostaną wnioski na temat postrzegania przez studentów uczelni ekonomicznej wyższego wykształcenia zawodowego. Zaprezentowane wyniki zostaną porównane z obserwacjami z rynku brytyjskiego i amerykańskiego. Dodatkowo przedstawione zostaną obserwacje autorki poczynione podczas wizyty studyjnej dotyczącej współpracy między szkołami i przedsiębiorstwami w Holandii.

Słowa kluczowe: wykształcenie zawodowe, wartość wykształcenia, bezrobocie wśród absolwentów

JEL: I21, I23, I24, A22, A23

Historia: Otrzymano IV kwartał 2014, poprawiono 10.03.2015, zaakceptowano 10.04.2015

Wstęp

Motywacją do podjęcia badań, których wnioski zostały zaprezentowane w artykule, był udział w Wizycie Studyjnej pt. *Cooperation between schools, companies and local communities*, która odbyła się w Holandii w dniach 23-27 marca 2014 r. Wizyty są jednym z działań w ramach programu *Uczenie się przez całe życie*, koordynowanego w Polsce przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, dofinansowane przez Unię Europejską (Nowy program edukacyjny na lata 2014-2020). Podczas Wizyty studyjnej w małej grupie spotykają się specjaliści o podobnym obszarze zainteresowań zawodowych, aby wymienić doświadczenia z różnych państw europejskich.

Tematem przewodnim warsztatów i dyskusji było dostosowywanie programów kształcenia na różnych poziomach edukacji do wymagań rynku pracy. W tym kontekście Holandia z rozbudowanym i efektywnym systemem kształcenia zawodowego była idealnym kandydatem na gospodarza spotkania. Podczas jednej z wizyt uczestnicy odwiedzili szkolną fabrykę wody, w której wszystkie etapy procesu, od produkcji do dystrybucji, są obsługiwane przez uczniów w ramach praktyk zawodowych. Prowadzącym prezentację działalności fabryki był również

jeden z uczniów zajmujący się pozyskiwaniem klientów i sprzedażą butelkowanej wody. To co najbardziej utkwiło słuchającym w pamięci, to duma, z jaką opowiadał o swoich obowiązkach i o tym, co poznaje poprzez pracę w tej fabryce. Nie był to jedyny uczeń, który był dumny z tego, że uczy się zawodu, aby być dobrym specjalistą. Dlatego też po powrocie autorka postanowiła zapytać studentów ekonomicznej uczelni zawodowej o motywy podjęcia studiów i ocenę przydatności programu, który realizują.

W pracy najwięcej uwagi poświęcono zagadnieniu postrzegania wyższego wykształcenia. Obecnie dają się bowiem słyszeć głosy, iż posiadanie dyplomu wyższej uczelni nie gwarantuje znalezienia dobrej pracy, a uczelnie wypuszczają na rynek rzesze bezrobotnych młodych ludzi (Dawid-Sawicka 2013: 16). Celem artykułu jest skonfrontowanie niektórych wniosków z badań przeprowadzonych w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych i Polsce dotyczących oceny wartości i postrzegania wyższego wykształcenia.

Wybrane wyniki badań dotyczące studiów i wyższego wykształcenia

W celu odniesienia wyników ankiety przeprowadzonej przez autorkę w pierwszej kolejności

zaprezentowane zostaną konkluzje z badań obcych.

Na podstawie wniosków z przeprowadzonego projektu badawczego Camille B. Kandiko i Matta Mawera, które opublikowano w raporcie pod tytułem *Student Expectations and Perceptions of Higher Education* (Kandiko, Mawer 2013) można stwierdzić, że istnieje realna potrzeba przeprowadzania zmian projakościowych w brytyjskim systemie wyższej edukacji. Badanie zostało zlecone oraz sfinansowane przez *Quality Assurance Agency for Higher Education* (QAA 2014), agencję czuwającą nad standardami i poprawą jakości studiów w Wielkiej Brytanii. Autorzy przeprowadzili wywiady oraz dyskusje w grupach fokusowych z około 150 osobami, studiującymi na I i II roku w 16 różnych ośrodkach z terenu całej Wielkiej Brytanii. Zamiarem było uzyskanie jak najszerzego spojrzenia na problem uwzględniającego studentów zaocznych czy z zagranicy oraz w różnych typach szkół. Studenci proszeni byli o podzielenie się swoją opinią na temat: oceny studiów, staży i praktyk zawodowych, zajęć dodatkowych, ale także warunków materialnych, zakwaterowania i wyposażenia uczelni. Główny wniosek sformułowany przez autorów dotyczy tego, że studenci prezentują bardzo konsumpcyjną postawę wobec studiów. Respondenci wielokrotnie zastanawiali się, za co płacą, co dostają w zamian i podkreślali, że nisko oceniają stosunek jakości do ceny studiów. Głównymi zarzutami były: niewystarczająca liczba godzin kontaktowych z wykładowcą, małe nakłady na wyposażenie przestrzeni szkolnej i niska dostępność zasobów dla studentów. W wywiadach pojawiał się również zarzut dotyczący niewystarczająco szczegółowych informacji na temat zawartości merytorycznej programów i kwalifikacjach nauczycieli akademickich. Dodatkowo studenci, pomimo tego, że na co dzień chętnie korzystają z nowoczesnych zdobyczy techniki, nie chcą, aby wirtualne zajęcia zastępowały spotkania „twarzą w twarz” z wykładowcą. Uczestnicy badania jasno sformułowali motywację do podjęcia studiów: lepsze perspektywy zawodowe. Oczekują od uczelni wsparcia w procesie wyboru ścieżki kariery, chcieliby otrzymywać również wskazówki na temat rozwoju umiejętności, które pomogą im w przyszłej pracy. Instytucja powinna zapewniać zarówno w programie obowiązkowym, jak i poprzez dodatkowe aktywności możliwość zdobycia pożądanych na rynku pracy kwalifikacji. Ważnym elementem tego systemu jest dostępność praktyk i staży zawodowych, które studenci oceniają jako niewystarczającą. Co się tyczy zaś samych zajęć, pytani

podnosili niesatysfakcjonujący poziom informacji zwrotnej na temat postępu w swojej pracy, jaką otrzymują od prowadzących. Nauczyciele powinni, ich zdaniem, prowadzić ustandaryzowany i równy dla wszystkich system oceniania, w którym jednak znajdzie się miejsce na indywidualne podejście do studenta. Uczestnicy oczekują, że prowadzący będzie wysoko wyspecjalizowanym entuzjastą przedmiotu, którego uczy, z dobrze rozwiniętymi umiejętnościami społecznymi, który zaoferuje im wsparcie, gdy będą tego potrzebowali. Chcieliby także mieć możliwość zgłaszania „złych nauczycieli”, którzy nie spełniają ich oczekiwań i nie powinni prowadzić zajęć. Po przeanalizowaniu odpowiedzi autorzy badania sformułowali 38 rekomendacji, które pomogłyby usprawnić obszary, co do których studenci zgłaszali zastrzeżenia.

Innym ciekawym badaniem odnoszącym się do przydatności studiów jest przeprowadzone na zlecenie Uniwersytetu Bentley „Badanie gotowości pracowników” (Preparedness Study 2013), którym objęto 3149 respondentów w 9 grupach, a wśród nich: pracodawców i rekruterów, przedstawicieli wyższych uczelni, studentów, rodziców, uczniów szkół średnich. Po przeanalizowaniu obszernej, zawierającej 307 pytań ankiety autorzy przyznali, że wyniki okazały się dla nich zaskoczeniem. Przede wszystkim zauważono rozbieżności w samym pojmowaniu gotowości do pracy, które wyrażali przedstawiciele biznesu i uczniowie czy studenci. Tylko 7% pytanym uczniów szkół średnich kojarzy tytułową gotowość z poszanowaniem etyki pracy, w porównaniu z 23%, które stanowią przedstawiciele środowiska pracodawców. Z kolei tylko 8% spośród młodych ludzi łączy z przygotowaniem do pracy posiadanie odpowiednich cech osobowości, takich jak: łatwość przystosowania się, dobre nastawienie, szacunek, dojrzałość, podczas gdy wśród pracodawców skojarzenie takie ma aż 22%. 77% uczniów i studentów oraz 62% przedstawicieli pracodawców uważa, że ukończenie koledżu jest znakiem gotowości do wejścia na rynek pracy. Kolejnym zaskakującym odkryciem był fakt, że w większości respondenci odpowiedzieli, że uczelnie wyższe nie powinny być „fabrykami pracowników”. 74% pytanym sądzi, iż edukacja na poziomie koledżu powinna nie tylko wyposażać w umiejętności przydatne w pierwszej pracy, ale również w całej karierze, a dodatkowo powinna dawać korzyści niematerialne, takie jak zdolność realizowania pasji czy działania na rzecz społeczeństwa. Z drugiej strony, aż 33% studentów odpowiedziało, że wartość wykształcenia wyraża się w dolarach. Przy pytaniu, czy

dyplom gwarantuje sukces życiowy, odpowiedź twierdzącą usłyszano od 60% uczniów szkół średnich, 52% studentów i tylko 28% przedstawicieli biznesu. Ocenę przygotowania absolwentów przez szkoły do wejścia na rynek pracy przedstawiciele szkół wyższych ocenili na „C” (3) albo niżej w 49%, a przedstawiciele biznesu, którzy niedawno zatrudnili absolwentów, przyznali im za przygotowanie do podjęcia pracy „C” lub niżej tylko w 35%. Może zdziwić fakt, że studenci w największym stopniu, 60%, za brak odpowiedniego przygotowania winią siebie samych, a tylko w 31% profesorów. Młodzi ludzie zdają sobie sprawę, że brakuje im motywacji do ciężkiej pracy i zaangażowania. Dla 62% pytanym problem nieodpowiedniego przygotowania do podjęcia pracy jest kluczową kwestią w dzisiejszych realiach. 74% badanych uważa, że przyczynia się to do problemów w obecnej sytuacji gospodarczej, z jakimi boryka się kraj. Przedstawiciele biznesu przyznali, że nowo przyjęci absolwenci obniżają wydajność firm, w których są zatrudniani. Jeśli chodzi o typ umiejętności, jaki jest najwyższymi wyceniany, badani przyznają, że dla odniesienia sukcesu zawodowego tak samo ważne są umiejętności miękkie, jak i twarde. Z tym że gdy przychodzi do kwestii zatrudnienia, pracodawcy chętniej przyjęliby absolwenta z wykształceniem zawodowym niż uniwersyteckim. Chociaż podkreślają, że najważniejsza jest dla nich uczciwość (stwierdza 84% pytanym przedstawicieli biznesu), wysoko cenią także profesjonalizm, pozytywne nastawienie, komunikatywność oraz umiejętność pracy w grupie, a specjalistyczne umiejętności związane z wykonywaną pracą są ważne dla 40% pytanym. Autorzy badania podkreślają wyraźną niespójność preferencji i wysyłanie sprzecznych sygnałów na rynek pracy.

W Polsce szeroko zakrojony projekt badawczy pod nazwą Bilans Kapitału Ludzkiego dotyczący rynku pracy i aktywności zawodowej jest prowadzony od 2010 roku przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (Bilans Kapitału Ludzkiego 2014).

W ostatnim raporcie z badań prowadzonych w 2013 roku (Górniak 2013) możemy znaleźć informacje, że aż 78% pracodawców rekrutujących w 2013 roku nowych pracowników stwierdziło, że mieli trudności z ich znalezieniem. Kłopot wynikał podobnie jak w poprzednich edycjach badania z niedopasowania kompetencji. To, jakie umiejętności były najbardziej poszukiwane, zależało od specyfiki branży, natomiast można uogólnić, że na rynku pracy brakuje robotników wykwalifikowanych i specjalistów. Nieco odmienna sytuacja jest w sektorze usług

publicznych, np. w edukacji czy opiece zdrowotnej, ponieważ tam zgłaszało się mniej chętnych niż dostępnych etatów. Niepokojącym sygnałem może być fakt, że pracodawcy stwierdzili brak motywacji u 26% osób zgłaszających się do pracy, na tym samym poziomie raportowali również brak doświadczenia. Co ważne, autorzy badania wskazują na racjonalny poziom wymagań zgłaszanych przez pracodawców z odpowiednim rozróżnieniem poziomu wykształcenia i kompetencji w zależności od charakteru pracy i stanowiska.

Pogłębioną analizę dopasowania programów i procesu nauczania do wymagań rynku pracy w zakresie kompetencji przeprowadzono na przykładzie Krakowa, pod nazwą „Bilans kompetencji i potrzeb krakowskiego ośrodka naukowego”. Szczegółowej analizie strony podaźowej, czyli pracodawców i popytowej, czyli kandydatów, poddano wybrane branże: outsourcing usług biznesowych i usług informatycznych, budownictwa pasywnego i energooszczędnego, energetyki, przemysłu związanego z naukami o życiu oraz wybrane segmenty branży przemysłów kreatywnych. Jak wskazują Autor: „Przyjmując perspektywę branżową, badania te uzupełniają i dopełniają badania ogólnopolskie, odpowiadając na pytania dotyczące m.in. ważności i trudności pozyskania specyficznych kompetencji z rynku pracy, ich kształcenia na uczelniach, postrzegania zadań szkół wyższych oraz barier nawiązywania współpracy” (Górniak 2003: 13). Wśród przedstawionych wniosków możemy znaleźć informację, że istnieje różnica zdań w zakresie odpowiedzialności za kształcenie kompetencji miękkich, które przez większość badanych pracodawców zostały uznane za kluczowe: przedstawiciele szkolnictwa wyższego znacznie częściej czują się odpowiedzialni za ich kształcenie, niż wynikałoby to z oczekiwań pracodawców. Co ciekawe, we wszystkich badanych branżach wśród 10 najważniejszych kompetencji znalazła się uczciwość, następnie w co najmniej połowie dyscyplin wymieniano również troskę o jakość, uczenie się i język angielski.

Ostatnimi przytoczonymi danymi są te pochodzące z raportu pn. „Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności” (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności 2014) opracowywanego w Polsce kwartalnie przez Główny Urząd Statystyczny. Badaniem objęte są osoby w wieku 15 lat i więcej. Porównywalne analizy prowadzone są również w innych krajach Wspólnoty Europejskiej pod nazwą: *Labour Force Sourvey*, a wyniki można znaleźć na stronie internetowej Eurostatu.

Na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnego badania można powiedzieć, że w czwartym kwartale 2013 roku wśród osób pracujących w Polsce 31% posiadało wykształcenie wyższe, a 27,3% policealne i średnie zawodowe. Wśród bezrobotnych 5,6% posiadało wykształcenie wyższe, 9,2% policealne i średnie zawodowe i aż 12,9% oraz 11,7% odpowiednio wykształcenie ogólnokształcące i zasadnicze zawodowe. 19% bezrobocie notuje się wśród obywateli, którzy ukończyli najwyżej gimnazjum. Tak przedstawiona sytuacja ma się nijak do powszechnej opinii o rzeszach bezrobotnych z wyższym wykształceniem. Niestety inaczej ma się problem, gdy postawimy pytanie, jaki procent absolwentów poszczególnych rodzajów szkół w wieku 15-30 lat nie ma pracy. W badanym kwartale bezrobotny był co piąty posiadacz wyższego wykształcenia w tej grupie wiekowej. Jest to wprawdzie i tak o połowę mniej niż wśród osób posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe, gdzie bez pracy było 42,8% absolwentów, ale to wciąż niepokojąco wysoki wynik. Wśród osób z wykształceniem zawodowym było to 48,3%, o 0,7 punktu procentowego mniej niż wśród tych, którzy ukończyli szkołę średnią ogólnokształcącą.

Niejakim pocieszeniem może być fakt, że przeciętny czas pozostawania bez pracy dla wszystkich osób z wyższym wykształceniem wynosi ok. 10 miesięcy, a 34% znajduje zatrudnienie w ciągu 3 pierwszych miesięcy poszukiwań. Absolwenci z wyższym wykształceniem znajdują pracę najszybciej spośród wszystkich grup. Tym samym można uogólnić, iż wprawdzie absolwenci szkół wyższych również są zagrożeni bezrobociem, ale jednak w ich przypadku sytuacja ta będzie trwała znacznie krócej.

Badania własne – wnioski z ankiety przeprowadzonej wśród studentów

W celu poznania motywacji i postrzegania wyższego wykształcenia wśród studentów uczelni zawodowej o profilu ekonomicznym autorka przeprowadziła ankietę, w której pytanych było 306 osób. Respondentami byli studenci I, II i III roku studiów niestacjonarnych weekendowych Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu, na kierunku Finanse i Rachunkowość, którzy odpowiadali na pytania w kwietniu 2014 roku.

W badaniu proszono o odpowiedź na pytania dotyczące aktualnego statusu zatrudnienia, posiadanego doświadczenia zawodowego, motywacji do podjęcia studiów, związku kierunku studiów z aktualną pracą, czynników sukcesu zawodowego, wpływu skończenia studiów oraz czy posiadanie studiów wyższych się opłaca, a także jak oceniany jest stopień dopasowania programu do zakresu wiedzy niezbędnej w pracy. W niektórych pytaniach można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Metryka osób biorących udział w badaniu przedstawiona została w tabeli 1.

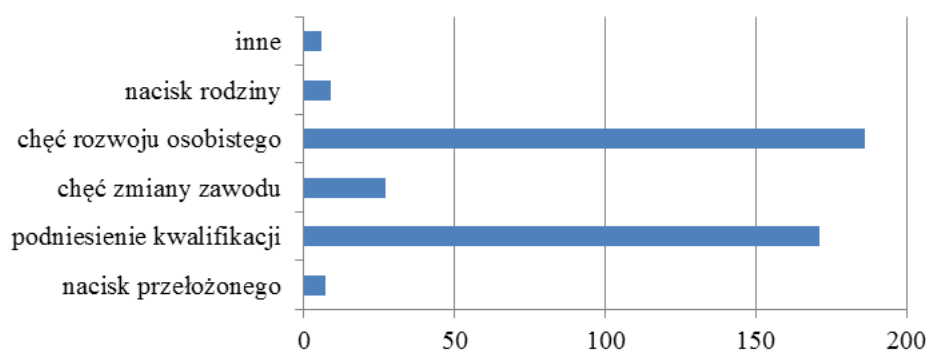
Według przedstawionych informacji studenci wypełniający ankietę to aż w 80% kobiety. Zgodnie z oczekiwaniami największą grupę stanowią osoby do 24. roku życia, w 87% są to studenci obecnie posiadający zatrudnienie lub prowadzący własną działalność.

Początkowym zamysłem autorki było rozdzielnie odpowiedzi w zależności od aktualnego statusu zatrudnienia, aby sprawdzić, czy są znaczące różnice w odpowiedziach udzielanych przez osoby pracujące i niepracujące. Poszczególne wyniki zostaną przedstawione w taki sposób.

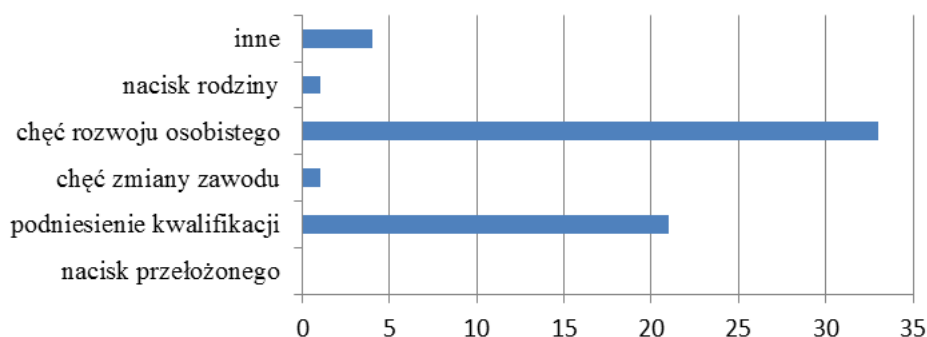
Tabela 1. Podstawowe informacje na temat ankietowanych osób

Kobiety		249		Mężczyźni		57	
Rok studiów							
I	168	II	113	III	25		
Przedział wiekowy							
19- 24	243	25- 30	28	31- 40	22	41- ...	11
Posiadający doświadczenie zawodowe							
Tak		242		Nie		64	
Aktualnie pracujący							
Tak		267		Nie		39	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankiety.

Wykres 1. Motywy podjęcia decyzji o rozpoczęciu studiów przez osoby pracujące (rozkład wskazań danych odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankiety.

Wykres 2. Motywy podjęcia decyzji o rozpoczęciu studiów przez osoby niepracujące (rozkład wskazań danych odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankiety.

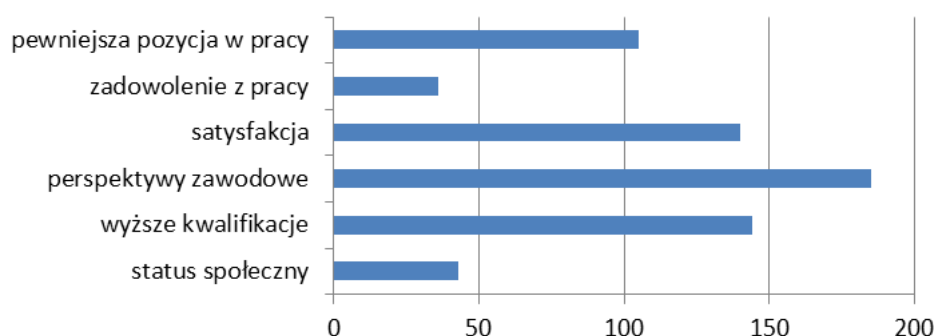
Jednak ze względu na dużą dysproporcję liczbowa w badanej grupie w większej części wskazania zostaną zaprezentowane dla całej zbiorowości. Na pytanie o to, co zdecydowało o rozpoczęciu studiów, studenci odpowiadali zgodnie z oczekiwaniami, że w największym stopniu chęć podniesienia kwalifikacji oraz (już mniej oczywiste) rozwoju osobistego. W odpowiedzi na pytanie możliwe było zaznaczenie więcej niż jednego wskazania.

Widoczna różnica we wskazaniach dotyczących chęci podniesienia kwalifikacji może być zastanawiająca. Oczekiwany wynik powinien być wyższy w grupie osób niepracujących niż pracujących. Prawdopodobnie jednak jest to spowodowane tym, że osoby, które obecnie pracują, w większym stopniu uświadamiają sobie konieczność doskonalenia wiedzy. W obu grupach widać jednak, że decyzja o podjęciu studiów nie jest wyłącznie zawodową. Na pytanie, czy pomijając kwestie zawodowe, wyższe wykształcenie jest dla danej osoby ważne, 79% pytanych odpowiadało twierdząco, 12% trudno było stwierdzić. Potwierdza to również fakt, że 92% studentów odpowiedziało, że chciałoby, by ich dziecko skończyło studia, a tylko 2 osoby zaprzeczyły.

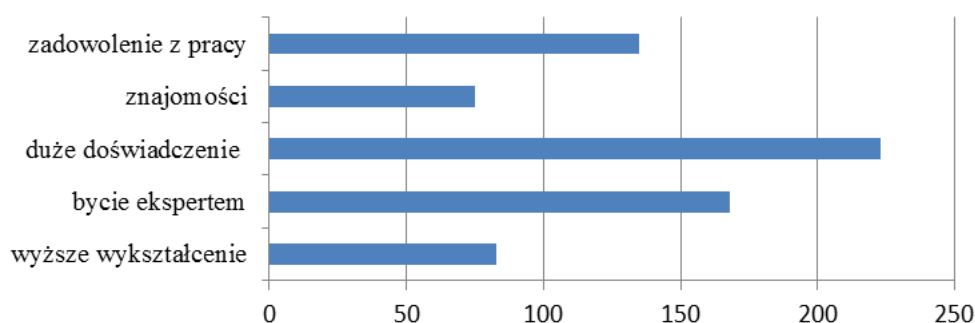
Dodatkowo również 79% respondentów powiedziało, że interesuje ich to, co studiuja, grupa niezainteresowanych stanowiła ok. 5%.

Dużą dawkę niepewności odkryto w odpowiedzi na pytanie: „Czy uważa Pan/i, że kończąc studia, ma się większe szanse na dobrą pracę?”, jedna trzecia pytanych zaznaczyła, że trudno stwierdzić, twierdząco odpowiedziało 187 osób.

Skończenie studiów w opinii pytanych w największym stopniu przełoży się na lepsze perspektywy zawodowe, podniesienie kwalifikacji, ale również satysfakcję. Wśród wszystkich udzielonych odpowiedzi te najczęściej występujące stanowiły odpowiednio 29%, 22,3% oraz 21,7%. W powyżej wspomnianym pytaniu respondenci mogli także zaznaczyć pole „inne” i wpisać własną odpowiedź. Dzięki temu pojawiły się propozycje: „wyższe zarobki”, „lepszy byt”, „awans w przyszłości” oraz „możliwość pracy w firmach, które mnie interesują”. Pracujący uczestnicy badania zapytani o to, czy ich zdaniem aktualna praca wymaga skończenia studiów, w ponad połowie przypadków odpowiadali przecząco, ale w odniesieniu do planowanej przyszłej pracy już 81,3% odpowiedziało, że tak. W obu pytaniach grupa osób wahających się wyniosła po ok. 10%.

Wykres 3. Oczekiwane skutki ukończenia studiów (rozkład wskazań danych odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankiety.

Wykres 4. Przesłanki odniesienia sukcesu zawodowego (rozkład wskazań danych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne.

Studenci nie podzielają opinii, że poprzez studia można stać się ekspertem, co trzecia osoba odpowiedziała, że nie można tego jednoznacznie stwierdzić, ale za to w 70% uważają, że posiadanie wyższego wykształcenia się opłaca. Zapytani o to, co jest najważniejsze w odniesieniu sukcesu zawodowego, ankietowani najczęściej wskazywali dwa czynniki: bycie ekspertem w zawodzie oraz duże doświadczenie. Pełne spektrum odpowiedzi zaprezentowane zostało na wykresie 4.

W opinii badanych jako czynnik pomagający w odniesieniu sukcesu wyższe wykształcenie jest nieco częściej wskazywane od posiadania znajomości. Było jednak 6 osób, które w tym wielovariantowym pytaniu wymieniły wyłącznie posiadanie znajomości czy koneksji jako czynnik najważniejszy. Z ulgą można przyjąć fakt, że dla dużej grupy osób w osiągnięciu sukcesu zawodowego niezbędne jest również odczuwanie zadowolenia z wykonywanej pracy.

Spośród wszystkich pytaných osób stwierdzenie, że studia powinny być praktyczne, zanotowano 284 razy, a tylko 14, że powinny być ogólne. W ostatnim pytaniu, w którym respondenci wypowiadali się na temat dopasowania programu studiów do wiedzy niezbędnej w pracy zawodowej, najczęściej można spotkać postulat, że

powinno się położyć większy nacisk na kwestie praktyczne, ponieważ dostosowanie zakresu treści zajęć do realiów gospodarczych jest dla studiujących bardzo ważne.

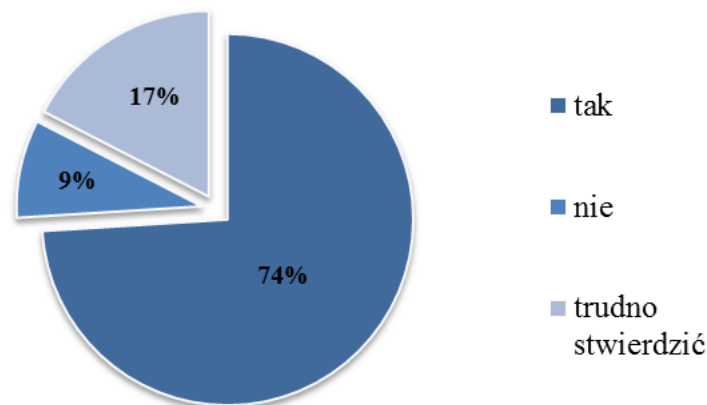
Na piątym wykresie zaprezentowano opinie na temat przydatności wiedzy zdobywanej podczas zajęć na studiach w pracy obecnej i przyszłej.

To, że wśród uczestników badania trzy na cztery osoby uważają, że na studiach uczą się rzeczy przydatnych w pracy, wskazuje na celowy wybór kierunku, ale zastanawiający może być duży udział osób niezdecydowanych albo wprost twierdzących, że to, co studiują, im się nie przyda. Być może jest to kwestia tego, że w znacznej mierze w ankiecie brali udział studenci z pierwszego roku studiów, ale jeśli nie, odpowiedzi powinno się z uwagą poszukiwać.

Podsumowanie

Zdaniem autorki w podsumowaniu należy wyraźnie podkreślić wniosek płynący z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności prowadzonego przez GUS. Nie jest prawdą, że na polskim rynku nie ma miejsc pracy dla absolwentów kończących studia. Notuje się wysokie zapotrzebowanie na specjalistów w różnych dziedzinach.

Wykres 5. Przydatność wiedzy zdobywanej podczas studiów w aktualnej lub przyszłej pracy (% rozkładu odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne.

Prawdziwe jest natomiast stwierdzenie, że istnieje pewne niedopasowanie kompetencji posiadanych przez młodych ludzi z tymi wymaganymi przez pracodawców. Polska nie jest pod tym względem osamotniona. W Stanach Zjednoczonych kwestia ta jest uznawana za kluczową w obecnych czasach. We wszystkich przytoczonych badaniach dało się słyszeć takie głosy, zarówno wśród przedstawicieli szkół wyższych, pracodawców, jak i studentów. Dlatego ważną rolę mają do spełnienia szkoły zawodowe, które oprócz umiejętności miękkich i menedżerskich wyposażają uczniów w twarde, specjalistyczne kompetencje niezbędne w zawodzie.

Badani studenci WSB w większości celowo i świadomie wybrali kierunek studiów i wbrew powszechnym opiniom, tak jak studenci z Wielkiej Brytanii, są przekonani, że studia poprawią ich perspektywy zawodowe. I nawet jeśli jest to pewnego rodzaju zakład Pascala, gdyż

grupa niepewnych co do szans na lepszą pracę jest duża, to jednak wyższe wykształcenie zdaje się być dla nich ważne. Nie tylko w kwestii bezpośrednio związanej z pracą, ale także dla własnej satysfakcji i chęci rozwoju osobistego. Ponadto studenci zdają sobie sprawę, że same kwalifikacje formalne nie zagwarantują im sukcesu. Doceniają wagę doświadczenia zawodowego, stąd średni staż pracy wyniósł w badanej grupie 4 lata.

Wysoka wartość wykształcenia wyższego, zwłaszcza zawodowego, jest dla zarządzających szkołami wyższymi dobrym prognostykiem zainteresowania potencjalnych kandydatów, ale też z uwagi na konkretne wymagania zgłaszane przez studentów, wiele uwagi musi zostać poświęcone zapewnieniu najwyższej jakości przekazywanej wiedzy, aktualnych treści i rozwiązań pozostających w ścisłym związku z praktyką gospodarczą.

Bibliografia

AQQ (2014), <http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>, 22.04.2014.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (2014), http://www.stat.gov.pl/gus/praca_wynagrodzenia_PLK_HTML.htm, dostęp: 10.04.2014 r.

Bilans Kapitału Ludzkiego (2014), <http://bkl.parp.gov.pl/>, 20.04.2014 r.

The Bentley University Preparedness Study (2013), https://www.bentley.edu/files/prepared/1.29.2013_BentleyU_Whitepaper_Shareable.pdf, 20.04.2014 r.

Dawid-Sawicka M. (2013), *Wartość wykształcenia wyższego – co jest faktem a co utartym sloganem*, „Personel Plus” 12.

Górnjak J. (2003) (red.), *Kompetencje Polaków a potrzeby polskiej gospodarki – raport podsumowujący IV edycję badań BKL z 2013 r.*, PARP, <http://bkl.parp.gov.pl/raporty-iv-edycja-badan>, dostęp: 20.04.2014.

Grzejszczak R. (2012), *Szkolnictwo wyższe w Polsce a rynek pracy*, „Zarządzanie i finanse”, nr 1, cz. 2, z. 10, s. 483-493.

Kandiko C.B., Mawer M. (2013), *Student Expectations and Perceptions of Higher Education*, London, King’s Learning Institute.

Nowy program edukacyjny na lata 2014-2020, http://sv.org.pl/o_programie.

The perception of the value of professional education in the light of research

Abstract

The perception of vocational education value in the light of research

The paper will present the research of foreign and own conclusions on students' perception of economic higher professional education. The results shown will be compared with observations from the British and American markets. In addition, the author will present the observations made during the study visit concerning the cooperation between schools and enterprises in the Netherlands.

Keywords: vocational education, the value of education, unemployment among graduates

JEL: I21, I23, I24, A22, A23